

Seniorin digitaidot

Windows 10 -tietokoneen peruskäyttötaidot (Enter ry 05/2024)

Alla olevan listan avulla voit tarkistaa osaamistasi. Mikäli haluat tietää lisää ja saada ohjeistusta johonkin kohtaan, voit tulla Enterin henkilökohtaiseen ja maksuttomaan opastukseen. Katso opastuspaikat ja -ajat www.entersenior.fi/opastus

Osaamisen tarkistuslista

Tunnistan tietokoneeni käyttöjärjestelmän

- Tiedostan, että tämä tarkistuslista koskee yleisesti tietokoneissa käytössä olevaa Microsoftin Windows 10 -käyttöjärjestelmää.
- Tiedän, että tietokoneissa on muitakin käyttöjärjestelmiä kuten Linux tai Applen MacOS ja puhelimissa iOS tai Android.

Tunnen tietokoneen tärkeimmät osat

- Osaan liittää tietokoneeni virtalähteeseen.
- Osaan käyttää tietokonettani hiiren tai vaihtoehtoisesti kosketuslevyn avulla.
- Tiedän, että tietokoneessani on kovalevy, eli tallennustilaa omia tiedostojani, kuten dokumentteja, valokuvia, videoita ja musiikkia varten.
- Osaan liittää muistitikun tietokoneeni USB-porttiin ja tallentaa muistitikulle omia tiedostojani esimerkiksi varmuuskopioksi.
- Tiedän, että tietokoneessani on kamera, mikrofoni, kaiutin ja kuulokeliitäntä.

Osaan avata tietokoneen käyttövalmiiksi ja sulkea sen

- Löydän virtanäppäimen ja painan siitä koneen auki.
- Osaan sulkea koneen valitsemalla vasemman alanurkan **Windows-aloituskuvakkeesta** **Virta**-kuvakkeen ja valitsemalla **Sammuta**.
Microsoft [Tietokoneen sammuttaminen](#).

Tiedän lepotilan ja virran sammuttamisen eron

- Tiedän, että lepotilassa koneeni kuluttaa erittäin vähän virtaa ja että se käynnistyy nopeasti uudelleen, kun jatkan työskentelyä.
- Tiedän, että saan kannettavan tietokoneeni lepotilaan sulkemalla kannen.
- Tiedän, että sammutettuani tietokoneen, sen uudelleenkäynnistys vaatii käyttäjän tunnistamisen.

Tunnistan työpöydän ja kuvakkeet

- Löydän **Aloitus**-painikkeen ruudun vasemmasta alareunasta ja saan näkyviin sekä Käynnistysvalikon että Aloitusvalikon.
- Halutessani voin muokata **Aloitusvalikkoa** seuraavilla ohjeilla: [Yle Digitreenit: Mukauta ulkonäköä](#).
- Tunnistan ruudun alareunan **Tehtäväpalkiksi** ja voin lisätä siihen useimmiten käyttämäni sovellusten kuvakkeita.
- Osaan käyttää **Tehtäväpalkin** hakuikkunaa Kirjoita tähän hakeaksesi kohteista hakeakseni sovelluksia tai tiedostoja tietokoneeltani.
- Osaan avata **Tehtäväpalkin** kolmantena symbolina olevan **Tehtävänäkymä**-kuvakkeen ja näen kerralla kaikki avoinna olevat sovellukset.
- Löydän näytön oikeasta alanurkasta Ilmoitusikkunan ja voin muuttaa sen asetuksia seuraavan ohjeen avulla: Microsoft, [Ilmoitus- ja toiminta-asetusten muuttaminen](#).

Osaan avata ja sulkea sovelluksia

- Löydän kaikki tietokoneeseen asennetut sovellukset Käynnistys-valikosta ja avaan haluamani klikkaamalla sen kuvaketta.
- Osaan lisätä usein käyttämäni sovelluksen kuvakkeen **Aloitusvalikkoon** (klikkaa hiiren oikealla ja valitse avautuvasta valikosta **Kiinnitä** aloitukseen) tai aina näkyville **Tehtäväpalkkiin** (klikkaa hiiren oikealla ja valitse avautuvasta valikosta **Enemmän > Kiinnitä tehtäväpalkkiin**).
- Osaan sulkea sovelluksen sen oikean yläkulman X-kuvakkeesta.

Osaan määritellä tietokoneen yleisimmät perusasetukset

- Löydän **Tehtäväpalkin** oikeasta reunasta kaiuttimen kuvakkeen , josta voin säätää äänenvoimakkuutta liukukytkimellä.
- Löydän oikean alanurkan **Toimintokeskuksesta** näytön kirkkauden säädön liukukytkimen .
- Osaan suurentaa näytön tekstin koon itselleni sopivaksi valitsemalla **Aloitus** > **Asetukset** > **Näyttö**.

Tunnistan tietokoneen verkkoyhteydet

- Osaan kytkeä tietokoneeni Internet-verkkoon liittämällä sen lähiverkkoon (Wi-Fi = WLAN) tai taloyhtiön verkkoon avaamalla **Tehtäväpalkin** WLAN-kuvakkeen ja valitsen sieltä oikean verkon ja annan ensimmäisellä kerralla myös salasanan.
- Osaan tarkistaa **Tehtäväpalkin** WLAN -kuvakkeesta, että verkko on päällä, jos verkossani on toimintahäiriötä.
- Osaan verkon toimintahäiriötilanteessa katkaista verkkoyhteyden ja kytkeä sen uudelleen sekä tarvittaessa uudelleen käynnistää modeemin tai reitittimen.

Osaan tarkistaa akun varaustilanteen

- Löydän akun kuvakkeen Tehtäväpalkin oikeasta reunasta ja hiirellä saan näkyviin varausasteen.

Osaan käyttää tietokoneen näppäimistöä

- Tiedän, mikä on **Enter**-näppäin ja että sitä painamalla annan vuoron tietokoneelle, jotta se suorittaa annetun komennon.
- Osaan valita isot kirjaimet ja erikoismerkit painamalla samanaikaisesti **vaihto**-näppäintä .
- Osaan poistaa merkkejä **delete**-näppäimellä tai painamalla **Askelpalautin** -näppäintä .
- Löydän näppäimistöltä sähköpostiosoitteessa tarvittavan @-merkin (numero 2:n alla) ja saan sen kirjoitettua painamalla samanaikaisesti **Alt Gr** -näppäintä ja @ -näppäintä.

Osaan tallentaa tiedostoja tietokoneen kovalevylle, ulkoiselle kovalevylle, muistitikulle tai pilveen

- Löydän **Tehtäväpalkista Resurssienhallinta** -kuvakkeen (keltainen kansio) ja pääsen sieltä käsiksi haluamaani kansioon ja tiedostoon.
- Osaan luoda uusia kansioita omille aiheilleni ja siirtää niihin tiedostoja. Katso lyhyt ohje: Jyväskylän yliopisto, [Resurssienhallinnan käyttö](#).
- Löydän tallentamani tiedostot Windows 10 -tietokoneeni kovalevyltä. Yksinkertaisin tapa löytää tiedosto, on kirjoittaa sen nimi vasemman alareunan hakuikkunaan. Microsoft: [Windows 10 -ohje](#).
- Ymmärrän, että kovalevy ja siellä olevat tiedostot sijaitsevat omalla tietokoneellani ja, että pilvessä olevat tiedostot sijaitsevat palveluntarjoajan palvelimella, esimerkiksi Google Drive tai Microsoft OneDrive.
- Ymmärrän pilvipalvelun toimintalogiikan ja uskallan tallentaa materiaalia pilveen, esimerkiksi valokuvien varmuuskopiot.

Osaan varmuuskopioida tallentamani tiedostot ja valokuvat

- Katso ohje, Microsoft: [Varmuuskopioi ja palauta](#).

Osaan tulostaa tietokoneelta

- Osaan asentaa tulostimen tietokoneelleni. Microsoft: [Tulostimen asentaminen](#).
- Löydän käyttämästäni sovelluksesta (yleensä tekstinkäsittely) tulostamista merkitsevän kuvakkeen tai valitsen hiiren oikealla näppäimellä aukeavasta valikosta **Tulosta**.

Tunnistan tietokoneen käytön yleisimmät ongelmat

- Yritän selvittää ongelmasta palaamalla edelliseen vaiheeseen ja jos se ei auta, niin sammutan tietokoneen ja käynnistän sen uudelleen.
- Osaan hakea digitukiapua seniorijärjestöiltä kuten [Enter ry](#), kirjastosta tai kunnan järjestämästä digituesta.

Osaan käyttää yleisimmin tarvitsemiani sovelluksia

- Ymmärrän, että arkeani helpottavat esimerkiksi pankkisovellukset ja terveystietojani sisältävä Kanta.fi.
- Olen opetellut käyttämään tarvitsemiani sovelluksia.

- Ymmärrän luoda kullekin henkilötietojani sisältävälle palvelulle erilliset salasanat ja säilytän niitä huolella esimerkiksi vihkoon kirjoitettuna.

Ymmärrän sisään- ja uloskirjautumisen merkityksen

- Osaan kirjautua sisään tietokoneeni Microsoft-tilille ja muistan/löydän sen käyttäjätunnuksen ja salasanan.
- Osaan avata tietokoneeni kirjautumalla Microsoft-tililleni tai olen asetuksista määritellyt kirjautumisen vaihtoehdoksi Windows Hello PIN-koodin (suositus, ei tarvitse joka kerta kirjautua Microsoft-tilin tunnuksilla).
- Ymmärrän, että minulla on käyttäjätili henkilötietoja sisältäviin palveluihin ja kirjautumalla sisään joko pankkitunnuksilla tai itse luomallani käyttäjätunnuksen ja salasanan yhdistelmällä pääsen palveluun asioimaan.
- Osaan sulkea palvelun **Kirjautu ulos** -toiminnolla, kun olen lopettanut palvelun käytön ja näin suojella tietojani ulkopuolisilta.
- Tiedostan, että pelkkä selaimen sulkeminen ei kirjaa minua ulos palvelusta.

Osaan suojata tietokoneen näytön lukituskoodilla

- Osaan asettaa näytön sammumaan, kun tietokone on ollut käyttämättä määrätyn ajan. Microsoft: [Virta- ja lepotila-asetusten säätäminen](#).
- Osaan asettaa Windowsin vaatimaan sisäänkirjautumista uudelleen, kun tietokone poistuu lepotilasta.
- Ymmärrän näin suojaavani tietokoneeni asiattomien henkilöiden käytöltä.

Osaan suojata tietokoneen tietoturvaohjelmalla

- Tiedän, että Windows 10:ssä on sisäänrakennettuna Defender-tietoturvaohjelma, joka on riittävä kaikille kotikäyttäjille. Muuta en tarvitse.

Ymmärrän ohjelmistopäivitysten merkityksen ja tarpeellisuuden

- Osaan asentaa tietokoneen tarjoamat Windows 10:n päivitykset vastaamalla ok ja osaan olla sammuttamatta konetta kesken päivityksen. Microsoft: [Windows 10:n päivittäminen](#).
- Ymmärrän, että päivitykset tuovat ohjelmistoon uusia ominaisuuksia sekä korjaavat löytyneitä virheitä.

Uskallan tutustua tietokoneen perusominaisuuksiin

- Löydän **Tehtäväpalkista Vinkit** -kuvakkeen ja tutustun rohkeasti vinkkeihin.

Lue lisää

- Yle Digitreenit: [Tietokone](#)
- Yle Digitreenit: [10 vinkkiä Windows 10 -koneen tehokäyttöön](#)

Lähde: Kansalaisopistojen liitto / Tero Kuusela, Kansalaisen digitaidot -kurssimalli, 2018 - mukailtuna ja täydennettynä seniorin tarpeilla.